

Mahazit Hashekel

L"N Hacham Elie Ben Shafike

“

Week 54

Topic

עניני פורים

”

TOPIC DISCUSSION

The significance of the month of *Adar*

The mitzvah of *Mahazit Ha'shekel*:

Time, amount, to whom?

The mitzvah of *Matanot La'Evyonim*:

Amount, to whom, how many?

The differences between *Mishloach Manot* and *Matanot La'Evyonim*.

מגילה יג:

העמדה לבא לחמך זמן: כרפאי אישראל. ואמר כך נגלה עון אפרים ע"י מכה שאני מצא עליהן: הפיל פור, ומהו פור הוא הגורל מיום ליום בארץ יום יפול הגורל וכן מחודש לחודש והגורל של כולן הטיל מיום אחד ונפל לו הגורל על (ד) אחד: בשבעה באדר בת משה. שאלמר והעם עלו מן הירדן צעשור לחודש

הראשון (יהושע ד) לא מהם למסרע שלשים יום נאכלו של משה ושלשה ימים שהכינו להם צידה שאלמר הכינו להם צידה כי צעוד שלשה ימים אחס עוצרים וגו' (ס"ט) הכי בשבעה באדר מנת משה: ובשבעה באדר נא"ל דכתיב פן מלאו עשרים שנה אנכי היום (דברים לא) היום מלאו ימי ושנתי (כדאי הלידה שכתפר על המיתה: אית בהו רבנן. מתשומתו של המן אלו למדין שכן היה אחריו משפט: קרחה אני עושה במלכותך. שכלכות אחת מלכה מהם: מדינתא. מדינה קטנה: ולא נסבי מינן. נשים: ואת דתי המלך אינם עושים. אונגרות ומסים וגולגולות וארנונות אינן נותנין: דמפקי ליה צטתא בשדה"י פה"י. שבת היום פסק היום ואנו אסורים במלכה: אין שוה. אין נאה ואין משע להניח: משמיעין. בית דין מכריזין שיהיו שקלים למקדש: ועל הפללים. שגדלו הורעים קלמ וילין ניכר ועוקרין אותן משדותיהן צהלות צמ דין: משל

העמדה לבא לחמך זמן: כרפאי אישראל. ואמר כך נגלה עון אפרים ע"י מכה שאני מצא עליהן: הפיל פור, ומהו פור הוא הגורל מיום ליום בארץ יום יפול הגורל וכן מחודש לחודש והגורל של כולן הטיל מיום אחד ונפל לו הגורל על (ד) אחד: בשבעה באדר בת משה. שאלמר והעם עלו מן הירדן צעשור לחודש

הראשון (יהושע ד) לא מהם למסרע שלשים יום נאכלו של משה ושלשה ימים שהכינו להם צידה שאלמר הכינו להם צידה כי צעוד שלשה ימים אחס עוצרים וגו' (ס"ט) הכי בשבעה באדר מנת משה: ובשבעה באדר נא"ל דכתיב פן מלאו עשרים שנה אנכי היום (דברים לא) היום מלאו ימי ושנתי (כדאי הלידה שכתפר על המיתה: אית בהו רבנן. מתשומתו של המן אלו למדין שכן היה אחריו משפט: קרחה אני עושה במלכותך. שכלכות אחת מלכה מהם: מדינתא. מדינה קטנה: ולא נסבי מינן. נשים: ואת דתי המלך אינם עושים. אונגרות ומסים וגולגולות וארנונות אינן נותנין: דמפקי ליה צטתא בשדה"י פה"י. שבת היום פסק היום ואנו אסורים במלכה: אין שוה. אין נאה ואין משע להניח: משמיעין. בית דין מכריזין שיהיו שקלים למקדש: ועל הפללים. שגדלו הורעים קלמ וילין ניכר ועוקרין אותן משדותיהן צהלות צמ דין: משל

רבי אלעזר כשהקב"ה פוסק גדולה לאדם פוסק לבניו ולבני בניו עד סוף כל הדורות שנאמר ויושיבם לנצח ויגבו (וגו') ואם תגים דעתו הקב"ה משפילו שנאמר ואם אסורים בוקים וגו' ואת מאמר מרדכי אסתר עושה אמר רבי ירמיה שהיתה מראה דם נדה לחכמים כאשר היתה באמנה אתו אמר רבה בר לימא (משמיה דרב) שהיתה עומדת מחזיקו של אחשוורוש וטובלת ויושבת בחיקו של מרדכי (בימים ההם ומרדכי יושב בשער המלך קצף בתנן ותרש אמר ר' חייא בר אבא אמר רבי יוחנן הקצף הקב"ה אדון על עבדיו לעשות רצון צדיק ומנו יוסף שנאמר וישם אתנו נער עברי וגו' עבדים על אדוניהן לעשות נס לצדיק ומנו מרדכי וא' דכתיב וידוע הדבר למרדכי וגו' אמר רבי יוחנן בתנן ותרש שני טרסיים הוו והיו מספרין בלשון טורסי ואומרים מיום שבאת זו לא ראינו שינה בעיינינו בא וגמיל ארם בספל כדי שימות והן לא היו יודעין כי מרדכי מיושבי לשכת הגזית היה והיה יודע בשבעים לשון אמר לו והלא אין משמרת ומשמרתך אני אשמוד משמרת ומשמרתך והיינו דכתיב ויבקש הדבר וימצא שלא נמצאו במשמרתך. אחר הדברים האלה (אחר מאי) אמר רבא אחר שברא הקב"ה רפואה למכה דאמר ר"ל אין הקב"ה מכה את ישראל אלא כ' בורא להם רפואה תחילה שנאמר כרפאי לישראל ונגלה עון אפרים אבל אומות העולם אינו כן מכה אותן ואח"כ בורא להם רפואה שנאמר ונגף ה' את מצרים נגף ורפואה יבו בעיניו לשלוח יד במרדכי לבדו אמר רבא בתחילה במרדכי לבדו ולבסוף בעם מרדכי ומנו רבנן ולבסוף בכל היהודים הפיל פור הוא הגורל תנא כיון שנפל פור בחודש אדר שמוח שמחה גדולה אמר נפל לי פור בירה שמת בו משה ולא היה יודע ששבועה באדר מת ובשבעה באדר נולד ישנו עם אחד אמר רבא ליכא דידע לישנא בישא כהמן אמר ליה תא ניכלינהו אמר ליה מסתפינא מאלהו דלא לעביד בי כדעבד בקמאי אמר ליה ישנו מן המצות אמר ליה אית בהו רבנן אמר ליה עם אחד הן שמא תאמר קרחה אני עושה במלכותך מפורין הם בין העמים שמא תאמר אית הגאון מיניהו מפורד כפיריה זו שאינה עושה פירות ושמא תאמר איכא מדינתא מיניהו ת"ל בכל מדינות מלכותך ודתייהם שונות מכל עם דלא אכלי מינן ולא נסבי מינן ולא מנסבי לן ואת דתי המלך אינם עושים דמפקי לכולא שתא בשדה"י פה"י ולמלך אין שוה להניחם דאכלו ושתו ומכחו ליה למלכות ואפילו נופל זבוב בכוסו של אחד מהן זורקו ושותהו ואם אדוני המלך נוגע בכוסו של אחד מהן חובטו בקרקע ואינו שותהו אם על המלך טוב יכתב לאבדם ועשרת אלפים ככר כסף וגו' אמר ריש לקיש גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל לפיכך הקדים שקליהן לשקליו והיינו דתנן באחד באדר משמיעין על השקלים להמן הכסף נתון לך והעם לעשות בו כמוב בעיניך אמר רבי אבא

לא יגרע מצדיק עינו. נתון עינו צמעה הנדיקים לשלם להם (א) אף לימים רבים מדה צמדה: וכתה ויצא ממונה שאול. שהיה נטע: וכה ויצאת ממנו אסתר. בתרגום של מגילה" מייחס מרדכי ועושהו עשירי לשאול ומשאלו עד צניקין וכתבי היא אסתר בת דודו ואין לו ראה אסתר צמחצים שאלה משאלו: מפרתן. ללאה והוא נטעות של יתפרסם הדבר שמסר לה סימנין: שנאמר לא יגרע מצדיק עינו. וסיפיה דקרא ויוסיבם לנצח ויגבו והיינו גדולה לדורות: ואם תגים דעתו כו'. הכי סמני קרלי ויוסיבם לנצח ויגבו ואם אסורים בוקים על ידי שמגביהין עממן באין לדי עניות וסורים: וטובלת. מתמת נקיות של מהא מלוכה לצדיק משמרתו של אסתר: אדון על עבדיו. וקלון פרעה על שני סרסיו: ששון טורסי. שם מקום: לא ראינו שינה. מתוך שהיתה חציה עליו היה מרבה בתשמיש ואמא לשמות: משמרת ומשמרתך. אתה ממונה על עבודה אמת ואני ממונה על עבודה אסתר: ה"ג אחר הדברים האלה גר המלך את המן וגו'. בתר נתן ותרש כתיב: וקא צני הש"ס אחר מאי. מה העיד עליו הכתוב שלא גדלו עד שגא מעשה הזה: אחר שברא הקדוש ב"ה רפואה למכה.

וטובלת ויושבת בחיקו של

מרדכי. ואם תאמר ואלה לא היו שם הבחנת שלם חדשים שהיה בכל יום היה אותו רשע מנוי אללס וי"ל שהיתה משמשת צמוד:

הכסף נתון לך.

גימטריא דהכסף עולה הע"ך רמז לו שיתלה עליו:

ועל הכלאים ויאמר המלך

משל דאחשורוש והמן בו. כלומר יש ללמוד מאחשורוש שאף גדעתו היה להשמידן: (אחשורין¹⁷) פוטט. שגזרו עליהן תעניות לתשובה בדכתיב¹⁸ לוס וצבי ומספד שק ואפר יולע לרצים: (י) חוץ מבקרא מוגילה. ואם תאמר נר חנוכה כבר פסקו הנציאים אבל צימי מנדכי היו מגי זכריה ומלאכי: מנבדות אהירות. צליחת מנרים אמרו שירה על היס: ה"ל נמי נימא. שהיא שירה: הכי גרסי אמר רבא¹⁹ בש"מא התם בו ו"א עבדי פרעה. שהרי למינות ילאו: אבתי עבדי אחשורוש אנן. דלא נגאלו אלא מן המיתה: בין ארבא. דאמר להכי לא אמרינן²⁰ הלל דאכתי עבדי אחשורוש הוו הא לאו הכי אמרינן: בין ארב נחמן. דאמר קריאת

המורשתי וצימי אמניא אמוץ אמוץ אמר לאמניא מדוע דרשתי אלהי אדום²¹ ואליהו ואלישע ויונה בן אמיתי יעשה צימי מנשה יואל נחום חנניק צימי יאשיה לפניה אוריה מקרית יערים ירמיה (ה) גולה יחזקאל דניאל בשנת צ' לדריש ברוך נריה שריה מתסיה חגי זכריה מלאכי ומנדכי כלשן בסדר עולם ועל דניאל אמרינן לעיל (דף ג.) אינהו נביאי ואיהו לאו נביא אלא אפיין דניאל ועייל שמעיה שאמר לרשעים²² אל תעלו ואל תלחמו עם אחיכם בני ישראל שנים לא ידעתי²³ י²⁴: נתבצר אהם. לשון גציה²⁵ כמו וצלזרות בשמים (דמס²⁶): כשהוא אחות אהרן. ועדיין לא נולד משה: פתיחות אפקדש. (י) משכן שלה: משום יחוד.

מושל דאחשורוש והמן למה הדבר דומה לשני בני אדם לאחד היה לו תל בתוך שדהו ולאחד היה לו חריץ בתוך שדהו בעל חריץ אמר מי יתן לי תל זה בדמים בעל התל אמר מי יתן לי חריץ זה בדמים לימים נזדווגו זה אצל זה אמר לו בעל חריץ לבעל התל מכור לי תילך אמר לו מול אותה²⁷ בחנם והלואי י²⁸ המלך את טבעתו אמר רבי אבא

The Megillah continues:

After these things.^[31] — *אחר הדברים האלה.*

The Gemara inquires:

After what? (אחר מאי) What is the verse conveying by connecting Haman's ascension to power specifically to the preceding events recorded in the Megillah?^[32]

The Gemara answers:

Rava said: Only after the Holy One, Blessed is He, created a remedy for the affliction did He send the affliction;^[33] **דאמר ריש** אין הקדוש ברוך הוא מכה את ישראל אלא אם כן בורא להם לקיש — **For Reish Lakish said: בורא להם לקיש** — **The Holy One, Blessed is He, does not smite Israel unless He has created a remedy for them beforehand.** **שנאמר:** „כרפאי לישראל ונגלה עון אפרים.” **As it says: When I heal Israel, then the iniquity of Ephraim will be revealed,**^[34] i.e. only then will they be punished.^[35] **But in the case of the other nations of the world, it is not so.** **אבל אומות העולם אינו כן** — **Rather, [God] smites them and only afterwards does He create a remedy.**^[36] **שנאמר:** „ונגף ה' את מצרים נגף ורפוא.” **As it says: And Hashem will smite Egypt, smiting and healing.**^[37]

The Megillah continues:

It seemed contemptible in his eyes to lay hands on Mordechai alone.^[38] **ויבז בעיניו לשלח יד במרדכי לבדו** — **The verse mentions Mordechai, then the people of Mordechai, and then all the Jews. Therefore, the Gemara expounds:** **אמר רבא בתחילה במרדכי לבדו** — **At first Haman wished to destroy Mordechai alone.** **ולבסוף בעם מרדכי** — **Then he wished to destroy the people of Mordechai as well.** **ומנו רבנן** — **And who are considered “the people of Mordechai”?** **The Rabbis.**^[39] **ולבסוף בכל היהודים** — **And finally he wished to destroy all the Jews.**

The Megillah continues:

“תָּנָא כִּינָן שְׁנִפֵּל פּוֹר בְּחֹדֶשׁ אָדָר^[40] — On this verse, a **Baraisa taught**: WHEN Haman saw that THE LOT FELL ON THE MONTH OF ADAR, שְׂמַח שְׂמִיחָה גְדוֹלָה — HE REJOICED GREATLY. אָמַר נָפֵל לִי פוֹר בְּיָרֵחַ שְׁמַת בּוֹ מֹשֶׁה — For HE SAID, “THE LOT FELL FOR ME ON THE MONTH IN WHICH MOSES DIED.” He felt this indicated that it was an unlucky month for the Jews, and he therefore felt confident that he would prevail. וְלֹא הָיָה — HOWEVER, HAMAN DID NOT REALIZE מֵת בְּאָדָר מֵת — THAT while [MOSES] DIED ON THE SEVENTH OF ADAR,^[41] וּבְשִׁבְעָה בְּאָדָר נֵולָד^[42] — HE WAS also BORN ON THE SEVENTH OF ADAR. Consequently, it was, in fact, not considered an inauspicious month for the Jews.^[43]

The Megillah continues that Haman said to Achashverosh:

“יֵשְׁנוּ עַם-אֶחָד” — *There is a certain nation.*^[44]

Rava expounded this verse:

אָמַר רַבָּא לִיכָא דִּידַע לִישָׁנָא בִּישָׂא כְהֻמָּן — Rava said: There was no one who knew how to slander as skillfully as Haman. אָמַר לִיהּ תָּא נִיבְלִינְהוּ — For [Haman] said to [Achashverosh], “Come, let us destroy [the Jews].” אָמַר לִיהּ — [Achashverosh] replied

to him:^[45] מִסִּתְּפִינָא מֵאַלְהֵיוּ דְלֹא לִיעֲבִיד בִּי כְדַעְבֹּד בְּקִמְאֵי — “I am afraid of their God, that He should not do to me as He did to my predecessors.”

40. *Esther 3:7*. Haman planned to destroy the Jews and he drew lots to determine the day on which to carry out his plan. The verse states that lots were cast “from day to day and from month to month.” This means that two lotteries were conducted. One lottery determined the day of the month, and one determined the month itself. His lottery came up with the thirteenth day of Adar, the twelfth month of the year.

41. Scripture does not state explicitly that Moses died on the seventh day of Adar, but it can be calculated using different information supplied by Scripture:

Deut. 34:8 states that the Jews mourned Moses for thirty days. *Joshua 1:11* states that after they finished mourning Moses, they were given three days in which to prepare themselves to cross the Jordan River and take possession of the Land of Israel. They then crossed the Jordan on the tenth day of Nissan

מִן הַמִּצְוֹת — אָמַר לִיה, „וְשָׁנוּ” [Haman] said to [Achashverosh]: “They have been negligent^[46] in their observance of the mitzvot, and their God will therefore not punish you for harming them.” — אָמַר לִיה אֵית בְּהוּ רַבָּנִן [Achashverosh] answered him: “There are the Rabbis among them, who do keep the mitzvot.”

הָן — אָמַר לִיה: „עַם אֶחָד” הָן [Haman] said to [Achashverosh]: “They are one nation.”^[47] — שָׁמָּא תֵּאמַר קָרְחָה אֲנִי עוֹשֶׂה בְּמַלְכוּתְךָ Haman continued: “Perhaps you will say that by killing out the Jews I will make a bald spot in your kingdom, i.e. one section of your kingdom will be depopulated; מְפוֹזְרִין הֵם בֵּין הָעַמִּים — that is not the case, for they are scattered abroad among the nations.”^[48] — שָׁמָּא תֵּאמַר אֵית הִנָּא מִיִּנְיָהּוּ Perhaps you will say that there is some benefit that can be gotten from them, so that it is unprofitable to destroy them; מְפוֹרָד' כְּפָרִידָה זֶה שְׂאִינָה עוֹשֶׂה פִּירוֹת — this is not the case, for ‘meforad’ — they are like the mule, which does not bear fruit,^[49] i.e. they do not produce anything worthwhile. — וְשָׁמָּא תֵּאמַר אֵיבָא מְדִינְתָא מִיִּנְיָהּוּ And perhaps you will say that a small province is made up of them, so you do not wish to destroy one of your provinces by destroying them; בְּכָל מְדִינוֹת מַלְכוּתְךָ — The verse teaches that Haman replied to this that the Jews are “in all the provinces of your kingdom.”^[50]

Haman continued (as stated in the verse):

דְּלֹא אָכְלִי — „וְדִתֵּיהֶם שְׁנוֹת מִכָּל-עַם” — *“Their laws are different from all the other nations.”* — וְלֹא נִסְבִּי מִיִּנְן מִיִּנְן — For they do not eat from our food — וְלֹא מְנֻסְבִּי לָן — and they do not marry our women — and they do not marry their women to us.” Haman continued (as stated in the verse): „וְאֵת דִּתֵּי הַמֶּלֶךְ אֵינָם עוֹשִׂים” — *“And they do not observe the king’s laws,”*^[51] — דִּמְפָקִי לְכוּלָּא שְׁתָּא בְּשָׁה”י פַּה”י — for they waste the whole year, avoiding the king’s work, with the excuse: Today is the Sabbath or today is Passover.”^[52]

Haman continued (as stated in the verse):

דְּאֶבְלוּ — „וְלִמְלָךְ אֵין שׁוּה לְהִנִּיחָם” — *“And it is of no benefit to the king to tolerate them,”*^[53] — וְאֶפְּלִי נּוֹפֵל זָבֹב בְּכוֹסוֹ: וְשָׁתוּ וּמָבֹזוּ לִיה לְמַלְכוּת — for they eat, drink and mock the throne: — שֶׁל אֶחָד מֵהֶן זֹרְקוּ וְשׁוֹתֵהוּ — For even if a fly falls in a glass of wine of one of them, he casts away [the fly] and drinks [the wine]. — וְאִם אֲדוּנִי הַמֶּלֶךְ נֹגֵעַ בְּכוֹסוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶן — But if my master, the king, touches a glass of wine of one of them, חוֹבְטוֹ בְּקֶרְקַע וְאֵינוֹ שׁוֹתֵהוּ — [that person] throws it to the ground and does not drink it!”^[54]

Haman continued (as stated in the next verse):

— „אִם עַל הַמֶּלֶךְ טוֹב יִכְתֹּב לְאַבְדָּם וְעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים כֶּסֶף וְגו'” — *“If it pleases the king, let it be written to destroy them, and ten thousand talents of silver etc. I will weigh in the hands of those who take charge of business, to bring it into the king’s treasuries.”*^[55]

The Gemara remarks:

52. שֶׁה”י פַּה”י is an acronym for שַׁבָּת הַיּוֹם פָּסַח הַיּוֹם, today is the Sabbath, today is Passover. Every day they have an excuse for not working; either it is the Sabbath or Passover, on which their religion forbids them to work (*Rashi*; cf. *Maharsha* and *Ben Yehoyada*).

גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם — **Reish Lakish said: It was clearly known in advance before He Who spoke, and the world came into being, i.e. God,** שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל — **that Haman was destined to weigh out shekalim (i.e. silver coins) for the purpose of destroying the Jews.** לפיכך הקדים שקליהן לשקליו — **Therefore, He caused the Jews to precede their shekalim to [Haman's] shekalim.** באחד באדר משמיעין על השקלים ועל ^[56] — **And thus we learned in a Mishnah:** והיינו דתנן — **ON THE FIRST OF ADAR, THEY [the Sanhedrin] PROCLAIM REGARDING the payment of THE SHEKALIM,** ^[57] **AND REGARDING KILAYIM.** ^[58]

The Megillah continues:

„ויאמר המלך להמן הכסף נתון לך והעם לעשות בו כטוב בעיניך” — **And the king said to Haman: “The silver ^[59] is given to you, and the nation [is also given to you] to do with as you see fit.”** ^[60]

The Gemara explains this with a parable:

אמר רבי אבא — **R’ Abba said:**

משל דאחשורוש והמן למה הדבר דומה — **The example of Achashverosh and Haman, to what is [it] comparable?** ^[1] לשני בני אדם לאחד היה לו תל בתוך שדהו — **To two people, one of whom had a mound of dirt in his field,** ^[2] ולאחד היה לו חריץ בתוך שדהו — **and another one of whom had a ditch in his field.** ^[3] בעל חריץ אמר — **The owner of the ditch said to himself:** מי יתן לי תל זה בדמים — **How I wish the owner of the mound would give me this mound in exchange for payment,** so that I can fill in my ditch. **בעל התל אמר — And the owner of the mound said to himself:** מי יתן לי חריץ זה בדמים — **How I wish the owner of the ditch would give me the use of this ditch in exchange for payment,** so that I can remove the mound of dirt from my field and dump it into his ditch. Each one needed the other, and hoped for the other’s cooperation. **לימים נדונוגו זה אצל זה — After some days these two men encountered one another.** בעל חריץ לבשל התל — **[The owner of the ditch] said to the owner of the mound: Sell to me your mound.** **אמר לו — מכור לי תילך —** **Sell to me your mound.** **אמר לו —** **Take it for free, and would it were so!** Similarly, both Achashverosh and Haman wished to destroy the Jews. Thus, when Haman offered to purchase the right to do so, Achashverosh gladly gave his consent for no payment at all. ^[4]

QUESTION

Where did *Haman* come up with the number 10,000 silver coins?

תוספות

תוספות מגילה טז.

ודחי עשרה אלפי ככרי כספא - שמעתי שעשרה אלפי ככר כסף עולין חצי שקל לכל אחד מישראל שהיו שש מאות אלף כשיצאו ממצרים ואמר שיתן לאחשורוש כל פדיונם ודוק ותשכח.

17. [As stated in [Esther 3:9](#).] [Tos. \(ר"ה ודחי\)](#) cites an explanation that Haman chose this amount because it equals the total amount of half-shekalim given by an entire generation of Jews (reckoned as 600,000 men, the number of Jewish men over twenty who were freed from Egypt). [Bach](#) calculates this as follows: A normal lifespan is seventy years, and the obligation to contribute the yearly a half-shekel begins at age twenty. Thus a man ordinarily contributes 25 shekalim [50 half-shekalim] over the course of his life. 600,000 men, then, contribute 15,000,000 shekalim [25 x 600,000]. An ordinary kikar of silver is 1,500 shekalim (in contrast to the Temple kikar, which is 3,000 shekalim). Thus, 15,000,000 shekalim is 10,000 kikar [15,000,000 divided by 1,500], the amount that Haman gave Achashverosh for the right to destroy the Jews (see also *Pnei Yehoshua*).

THE BEGINNING OF THE OVERTURN OF THE DECREE:

מגילה דף טז

דיסקרתא. כפר: נהרא. לטול מכס: ארבנן. תלמידיו: הלכות קמיצה. דורש צעניו של יוס ושהה עשר צעניו היה^א הוא יוס תנופת העומר: ואשקול צמיויא. ואטול שערי: אסתריתו. למה עליהן להפילן: אומני. ספרים: וזו. זוג של ספרים כעין מספרים:

עצין. כלי חרס: ואתעניתו. יוס שלשי לתענית היה שהתחילו להתענות ב"ד צניסן ומה שאמר^ב המקרא ליום אתמול שלשי ויהי צום השלשי ותלכס אסתר מלכות^ג יוס שלשי לשלוח הלצים היה: אם מורע היהודים. יס זרע מיהודים שאס הוא צא מהם לא תוכל לו: מלמד שהביאורו בבהלה. ולא רתן יפה מטיטוס: שור. מושש: מלמד שהיתה מחוזה כנגד אחשורוש. מרבי (ד) אלה לומד אס כל וארבי המן הרע הזה: נשפ. לשון עושה וסוף נפל ורצה לוקח והמלך מפינו: וישלך עזיו. הקצ"ה משלך פורענות על הרשע צלי תמלה: בידו ברוח יברה. בני סיעתו ותכריז בורחים מידו: אחת שף אסתר. שהיה כעס אשורוש על מה שעשה המן לאסתר: דבר שנצטער בו אותו צדיק. לעצד נמכר יוסף על ידי קנחת אסו: יכשל

חשיב ליה למלכא מכולהו רברבניהו השתא לישוייה בלאני וספר אמר ליה רשע ולאן ספר של כפר קרצום היית תנא המן ספר של כפר קרצום היה עשרים ושנים בטר דשחלינהו למויה לבשינהו למאנה

אמר ליה סק ורכב אמר ליה לא יכילנא דכחישא חילאי מימי תעניתא גחין וסליק כי סליק בעט ביה אמר ליה לא כתיב לבו^א בנפל אויבך אל תשמוח אמר ליה הגי מולי בישראל אבל בדידכו כתיב^ב ואחך על במותימו תדרוך^ג וקרא לפניו ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו כי הוה נקוט ואזיל בשבילא דבי המן חיותיה ברתיה דקיימא אאגרא סברה האי דרכיב אבוה והאי דמסגי קמיה מרדכי שקלה עצינא דבית דרמא מנידחיה עצינא דאגרא דלי ויוויה ומה דרמא דאגרא ומה דאגרא

עשרה אלפי ככרי כספא. שמעתי שעשרה אלפי ככר כסף עולין חצי שקל^א לכל אחד מישראל שהיו שש מאות אלף כשיצאו ממצרים ואמר שיתן לאחשורוש כל פדיונם (ב) ודוק ותשכח:

answered him: This, too, give him. This last reply of Achashverosh is indicated by the words: **”אל-תפל דבר מכל אשר דברת”**, — *Do not omit anything from all that you suggested.*^[8]

Haman was forced to carry out the king's order and:

אָז „וַיִּקַּח הָמָן אֶת־הַלְבוּשׁ וְאֶת־הַסּוּס”, — *Then Haman took the garments and the horse.*^[9] **אָז — אֲשַׁכְּחִיה דִּיתְבִּי רַבָּנָן קַמִּיה [Mordechai], וּמַחֲוִי לְהוּ הַלְבוּשׁ קַמִּיצָה לְרַבָּנָן, — and he was demonstrating the laws of kemitzah^[11] to these rabbis.**^[10] **— בֵּינוֹן דְּחֻזִּיה מְרַדְבִּי דְּאַפִּיק לְקַבְּלִיה וְסוּסִיה מִיַּחַד בִּידֵיה מִירְתָּה.**^[12] **When Mordechai saw that [Haman] was coming towards him with [the king's] horse held in his hand, he became afraid.** **אָמַר לְהוּ לְרַבָּנָן — [Mordechai] told the rabbis: הָאִי רְשִׁיעָא לְמִיקְטֵל נַפְשִׁי קָא אָתִי — This wicked man is coming to kill me.** **וַיֵּלֹ — מְקַמִּיה דִּי לֹא תְבוּ בְּגַחְלָתוֹ — Move away from him so that you too are not burned by his coal.**^[13] **אָתָּה שְׁעָתָא נִתְעַטֵּף מְרַדְבִּי וְקָם לִיה לְצִלּוּתָא.**^[14] **At that moment, Mordechai wrapped himself in his cloak and stood up to pray.**

The Gemara relates the encounter with Haman:

וְאוּרִיךְ עַד דְּסָלִיק מְרַדְבִּי, אָתָּה הָמָן וַיֵּתִיב לִיה קַמִּיהוּ — Haman came and sat before them, וַיֵּתִיב לִיה קַמִּיהוּ — אָמַר לְהוּ בְּמֵאֵי עֲסָקִיתוּ. — and waited until Mordechai finished his prayers. **אָמְרוּ לִיה בְּזִמְנָן שְׁבִית. — He asked [the disciples]: With what topic of study are you occupied?** **מָאֵן דְּמִנְדָּב, — They answered him: When the Holy Temple was in existence, קִיִּים — one who pledged a minchah offering**^[14] **אָמַר לְהוּ — brought a fistful**^[15] **of fine flour and would gain atonement through it.**^[16] **וְדָחִי — [Haman] said to them: Your fistful of flour has come** **אָתָּה מְלִי קוּמִצִּי קַמִּחָא דִּידְכוּ — and pushed aside my ten thousand silver talents, which I was willing to pay Achashverosh to destroy the Jews.**^[17] **אָמַר לִיה רְשָׁע — [Mordechai,] upon hearing this, said to [Haman]: Villain! לְמִי וְנִכְסִים לְמִי וְנִכְסִים לְמִי — If a slave acquires property, to whom does the slave belong and to whom does the property belong?** **It certainly belongs to his master! Since you are my slave,**^[18] **that money was mine, not yours.**

After this dialogue:

אָמַר לִיה קוּם לְבוּשׁ הָנִי מֵאֵנִי וּרְכֹב הָאִי סוּסִיא — [Haman] said to [Mordechai]: Arise, put on these garments, and ride this horse, דְּבָעִי לָךְ מִלְכָּא, — for the king wishes you to do so. **אָמַר לִיה לֹא יָבִילָנָא עַד דְּעִוִּילָנָא לְבִי בְּנִי וְאַשְׁקוּל לְמוֹזִיא — [Mordechai] responded to him: I cannot do so until I first go to the bathhouse and have my hair cut,**^[19] **דְּלֹא אוּרַח אֶרְעָא — for it is not proper**^[20] **to use the garments of the king in**

this state. שְׁדָרָה אֶסְתֵּר וְאַסְרְתִּינֶהוּ לְכוּלָּהוּ בִּי בְנֵי וּלְכוּלָּהוּ אוֹמְנֵי — Meanwhile, **Esther sent an order and detained all the bathhouse attendants** ^[21] **and all the barbers,** ^[22] **so that** Haman would have to attend to Mordechai personally. As a result, עֵיילִיהָ אִיהוּ לְבִי בְנֵי וְאַסְחִיָּהּ — **[Haman] personally brought [Mordechai] into the bathhouse and bathed him.** — וְאָזִיל וְאַיִתִּי זֹזָא מִבֵּיתָהּ — **And [Haman] went and brought scissors from his house, וְקָא בְּהָדֵי דְקָא שְׁקִיל לֵיהָ אֵינְגֵר וְאַיִתְנָח — and was cutting [Mordechai's] hair.** — אָמַר לֵיהָ אֲמַאי קָא מִיתְנַחַת. — **While cutting it, [Haman] felt faint and groaned.** — אָמַר לֵיהָ גִבְרָא דְהָוָה חָשִׁיב לֵיהָ לְמַלְכָּא — **[Mordechai] asked [Haman]: Why do you groan?** — אָמַר לֵיהָ רְשָׁע — **[Mordechai] retorted: Villain! וְלֹאִו סִפֵּר שֶׁל כָּפֹר — [Haman] answered him: The man who was more valued by the king than all his nobles בְּלֹאֵי וְסִפֵּר לִישׁוּיָהּ — should now become a bathhouse attendant and a barber?** — אָמַר לֵיהָ רְשָׁע — **[Mordechai] retorted: Villain! וְהָיִיתָ קַרְצוּם הָיִיתָ — And were you not once the barber in the village of Kartzum? תָּנָא — A Tanna taught: הָמֵן סִפֵּר שֶׁל כָּפֹר קַרְצוּם הָיָה עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה — HAMAN WAS THE BARBER OF THE VILLAGE OF KARTZUM FOR TWENTY-TWO YEARS.**

The Gemara continues its narrative of the encounter:

אֲמַר לֵיהָ סָק וּרְכַב. — **After [Haman] cut [Mordechai's] hair, he dressed him in his assigned royal garments.** — אָמַר לֵיהָ סָק וּרְכַב. — **He said to [Mordechai]: Ascend the king's horse, and ride.** — אָמַר לֵיהָ לֹא יָכִילָנָא. — **[Mordechai,] however, said to him: I am not able to ascend by myself תַּעֲנִיתָא — for my strength is weakened from the days of fasting.** — גָּחִין וְסָלִיק. — **So [Haman] bent down and [Mordechai] stepped up on Haman's back and ascended the horse.** — בִּי סָלִיק בְּעֵט בֵּיהּ. — **As he was ascending, he kicked [Haman].** — אָמַר לֵיהָ לֹא כְּתִיב לָבוֹ: — **[Haman] asked him: Is it not written for you:** ^[23] **”בְּנֶפֶל אוֹיְבְּךָ אֶל־תִּשְׂמַח”** — **When your enemy falls do not rejoice?** How, then, were you allowed to kick me? — אָמַר לֵיהָ הֲגֵי מִלֵּי בִישְׁרָאֵל — **[Mordechai] answered him: These words were stated concerning a Jewish enemy.** — אֲבָל בְּדִידְכוּ כְּתִיב: — **But about you non-Jewish enemies it is written:** ^[24] **”וְאַתָּה עַל־כְּמוֹתֵימוֹ תִּדְרֹךְ”** — **And you shall tread upon their high places.**

one cannot ascertain if they are genuinely needy or not.

Nevertheless, care should be taken to donate this money to charity treasurers or organizations run by people who are known to be of impeccable honesty and integrity, as opposed to relying on just any organization blindly.

KEEP IN MIND

All the money you given on *Purim* to the poor should be with intent to fulfill the *Mitzva* of *Matanot La'evyonim*, since even the smallest amount is good.

However, you should still give two poor people a significant amount of a meal.

If you are giving money to a fund for *Matanot La'evyonim*, you should clarify, that the money will be distributed on *Purim* in America.

THE CUSTOM OF THE "COMMEMORATION OF THE HALF-SHEKEL"

It is customary to donate money before *Purim* as "a commemoration of the Half-Shekel" which was donated by the entire Jewish nation when the *Bet Hamikdash* stood. This money is customarily collected on the eve of *Purim* before reading the *Megillah*, as our Sages tell us (*Megillah* 13b) that "it is revealed and known before the Creator of the world that *Haman* would, in the future, weigh *Shekalim* against the Jews, therefore, He preceded their *Shekalim* to his." Nevertheless, one may donate this sum before this time, any time following *Rosh Chodesh Adar*.

The *Poskim* write that nowadays one should be careful not to call this sum of money "the Half-Shekel," rather, "a commemoration of the Half-Shekel," for if one would call it the former, there is concern that this money may be consecrated to the *Bet Hamikdash*,

נוהגים לתת לפני פורים מעות "זכר למחצית השקל", כמו שהיו כל ישראל נותנים בזמן שבית המקדש היה קיים. ונוהגים לגבות את המעות בבית הכנסת בליל פורים קודם קריאת המגילה, וכמו שאמרו חז"ל (מגילה דף יג ע"ב) "גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל לפיכך הקדים שקליהם לשקליו". ומכל מקום רשאי כל אחד להקדים את מתן המעות.

כתבו הפוסקים שיש להזהר שלא לקרוא למעות אלו בזמן הזה "מחצית השקל" אלא רק "זכר למחצית השקל" משום שיש לחוש לכתחילה, שאם יקרא להם "מחצית השקל" הרי שמעות אלו תהיינה "הקדש" לבית המקדש, והן אסורות בהנאה, ולא יהיה אפשר לתת אותם לעניים.

וכן נזכר בפירוש בתשובות הגאונים, "מה שמכריזים על השקלים במקומכם (כלומר, כגון שקוראים לשקלי הצדקה "מחצית השקל"), לא

and thus be prohibited to benefit from, thereby prohibiting its distribution to the poor.

This is mentioned openly in the Responsa of the *Geonim* that "calling Tzedakah money 'the Half-Shekel' is improper and this money becomes prohibited to benefit from" Thus, it is proper to call it, a "commemoration of the Half-Shekel" in order to avoid any doubt.

AMOUNT ONE SHOULD DONATE

What is the amount one should donate in commemoration of the Half-Shekel?

The actual Half-Shekel coin amounted to the weight of nine grams of pure silver. However, if one's financial situation does not allow one to donate this amount, donating any coin in commemoration of the Half-Shekel is sufficient.

Women must also donate money in commemoration of the Half-Shekel and it is proper for one to donate this amount for one's small children as well. Some have the custom to donate this amount for their unborn babies as well. (*Torat Ha'Mo'adim*)

This money must be given as charity to the poor. Hagaon Harav Chaim Palagi writes in his *Sefer Ruach Chaim* (Chapter 694, Subsection 2) that this money should be given to needy Torah scholars who toil tirelessly in Torah. This is the most important charity of all. Whoever works to raise the glory of the Torah and those who study it shall merit seeing the raised glory of Israel. As our Sages tell us (*Baba Batra* 10b):

יפה הם עושים, שקוראים אותם שקלים, ונאסרו איסור הנאה". ולכן נכון לומר רק "זכר למחצית השקל", שבזה יוצאים ידי כל חשש.

כמה הוא הסך שיש לתת זכר למחצית השקל?

שיעור מחצית השקל הוא סכום השווה לעשרה גרם כסף טהור (ומעט פחות מכך), ומכל מקום מי שקשה עליו לתת סכום זה מחמת מצבו הכלכלי, די שיתן מטבע אחד זכר למחצית השקל, וכגון מטבע של חצי שקל של זמנינו.

גם נשים צריכות לתת זכר למחצית השקל, וטוב לתת גם עבור ילדיו הקטנים, ויש נוהגים לתת גם עבור עוברים שבמעי אימם.

למי צריך לתת את הכסף?

הכסף צריך להינתן לצדקה לעניים. והגאון רבי חיים פלאג'י בספר רוח חיים (סימן תרצד סק"ב) כתב שיש לתרום את המעות לתלמידי חכמים עניים השוקדים על דלתות התורה, ונתינה זו היא צדקה חשובה ביותר. וכל המשתדל להיות עושה ומעשה להרים קרן התורה ולומדיה, יזכה לראות בהרמת קרן ישראל. וכמו שאמרו (בבא בתרא י:): במה תרום קרנם של ישראל ב"כי תשא".

שיעור הסכום של מחצית השקל למהדרין בשנה זו הינו כתשעה עשר שקלים בקירוב, ויתכנו שינויים קלים בכל יום

"Through what merit will the glory of Israel be raised? Through 'Ki Tisa' (donating charity)."

חיוב מחצית השקל עבור ילדים קטנים עיקרו חצי מטבע היוצא - כלומר בארץ ישראל חצי שקל וכן כל כיוצא בזה.

The appropriate sum that one should donate in commemoration of the Half-Shekel this year is approximately \$ 6.20 (USD) per person. (For those residing in Israel, based on the recent USD to NIS conversion rate, the sum this year is approximately 20 NIS per person.)

The minimum amount of the donation for the commemoration of the Half-Shekel for small children is the value of a coin which is a half of the local currency. Example: In the United States this would be a half-dollar coin, hence, the donation would equal fifty cents. (In Israel, this would be the Half-Shekel [NIS] coin.)

THREE COINS

The *Rama* (Chapter 694) writes that it is proper to donate the sum in commemoration of the Half-Shekel in the form of three coins in commemoration of the fact that the verse states "the donation of Hashem" three times in the portion of the Torah corresponding to the Half-Shekel. This custom is quoted by Hagaon Harav Chaim Palagi as well as by Maran zt"l in his *Chazon Ovadia-Purim* (page 103).

כתב הרמ"א (סימן תרצד), שטוב לתת את סכום זכר למחצית השקל בשלושה מטבעות, לזכר מה שנאמר בפרשת מחצית השקל שלוש פעמים "תרומת ה'". ומנהג זה הובא על ידי הגאון רבי חיים פלאג'י, וכן הביאו מרן רבינו הקדוש זצ"ל בספר חזון עובדיה (עמוד קג).

"When Adar Begins, We Increase Our Joy"

The *Gemara* in *Masechet Ta'anit* (29a) says, "Rabbi Yehuda son of Rav Shmuel ben Shilat taught in the name of Rav: Just as when the month of Av begins, we diminish our happiness, so too, when *Adar* begins, we increase our happiness. Rav Papa says, therefore, if a Jew has a court case with a non-Jew pending, he should avoid having it during the month of Av when the Jewish nation's fortune is bad and try to have it held during the month of *Adar* when the Jewish nation's fortune is good."

The source for this is based on a verse in *Megillat Esther* which states, "And the month which was switched for them from tragedy to joy," which teaches us that the good fortune of this month brings about salvation and goodness for Israel since their fortune is optimal during this month.

Nevertheless, Hagoan *Chatam Sofer* (Chapter 160) points out the distinction in the words of *Maran Ha'Shulchan Aruch* in that whereas in the laws of *Tisha Be'av* (Chapter 551), *Maran* quotes the words of the Sages that when Av begins, we decrease our joy, *Maran* does not quote the corresponding teaching that when the month of *Adar* begins, we increase our joy. Furthermore, the *Rambam*

משנכנס אדר מרבין בשמחה

בגמרא במסכת תענית (דף כט.) אמר רבי יהודה בנו של רב שמואל בן שילת משמו של רב, כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה כך משנכנס אדר מרבין בשמחה. אמר רב פפא, הלכך כל אחד מישראל שיש לו דין (דהיינו משפט) עם נכרי (גוי), ישתמט ממנו בחודש אב, משום רוע מזלם של ישראל בחודש אב, וישתדל שיצא הדין בחודש אדר משום שאז מזלם של ישראל הוא טוב מאד.

ומקור הדברים, הוא כמו שנאמר במגילת אסתר, "והחודש אשר נהפך להם מיגון לשמחה", ללמדנו, שמזל החודש גורם הצלה וטובה לישראל, שבחודש זה מזלם הוא טוב.

אולם הגאון החתם סופר (סימן קס) העיר, שמרן השלחן ערוך בהלכות תשעה באב (סימן תקנא) הביא את דברי חז"ל שמשנכנס אב ממעטין בשמחה, אבל את מאמר חז"ל שמשנכנס אדר מרבין בשמחה, לא הביא בשלחן ערוך. גם רבינו הרמב"ם לא הזכיר בכלל את דברי חז"ל הללו.

וכתב החתם סופר ליישב, שיתכן שהרמב"ם ומרן השמיטו את הדין שיש לשמוח בחודש אדר, משום שרב פפא, שאמר שיש להשתדל ולכוין את הדין (המשפט) עם הגוי דוקא בחודש אדר, זהו משום שהוא סובר שיש מזל לישראל, כלומר, שגם עם ישראל כפופים למזלות, ולכן

does not quote this teaching of our Sages at all.

The *Chatam Sofer* explain that it is possible that the reason why the *Rambam* and *Shulchan Aruch* omitted this law of rejoicing during *Adar* is because Rav Papa who maintained that one should try to schedule a court case with a non-Jew to be held specifically during the month of *Adar* is because he is of the opinion that the Jewish nation is subject to the influence of the constellation and during *Adar* when their fortune is good, this is cause for celebration. On the other hand, we maintain that the Jewish nation is not subject to the influence of the stars (based on the *Gemara* end of *Shabbat*) and thus, the *Rambam* and *Maran* did not mention this law regarding the month of *Adar* at all.

However, many *Poskim* defend the ruling of Rav Papa that when *Adar* begins, our joy increases; some actually post animated signs during the month of *Adar* to that effect. Although we maintain that the Jewish nation is not subject to the influence of the constellations, there is still room to rejoice during these days because this entire month has been switched from mourning to rejoicing in the times of our forefathers. The reason why *Maran* omits this law is because he had already written (in Chapter 688) that some rule that one may read the *Megillah* from the beginning of the month of *Adar*. Thus, the entire month of *Adar* is certainly a time for rejoicing. The *Sefer Hitorerut Teshuva* (Chapter 473) resolves this issue likewise. In previous years, we

בחודש אדר מזלם הוא טוב מאד ועליהם לשמוח. אבל אנחנו פוסקים כדעת האומרים (בסוף מסכת שבת) שאין מזל לישראל, כי ישראל אינם כפופים למזלות, ולכן הרמב"ם ומרן כלל לא הזכירו את הדין הזה לגבי חודש אדר.

אולם רבים מהפוסקים כתבו שיש לקיים את דברי רב פפא ש"משנכנס אדר מרבין בשמחה", ויש מקומות שאף מציינים זאת בכתובת בולטת. וגם אם אנו סבורים ש"אין מזל לישראל", עדיין יש לשמוח בימים הללו, משום שחודש זה כולו נהפך לשמחה בימי אבותינו, וכולו ראוי לשמחה. ומה שמרן השלחן ערוך לא הזכיר את הדברים, הוא משום שכבר כתב בפירוש (בסימן תרפח), שיש אומרים שאפשר לקרוא מגילה כבר מראש חודש. ואם כן בודאי מובן שכל ימי חודש אדר הם ימי שמחה. וכן הסביר בספר התעוררות תשובה (סימן תעג). ובשנים קודמות הסברנו את הדברים עוד על פי דברי הריטב"א ועוד, על פי מה שכתב בזה מרן רבינו זצ"ל.

ובטעם השמחה בחודש אדר, האריך הגאון הראשון לציון רבינו יצחק יוסף שליט"א בספרו ילקוט יוסף (עמוד קצב), וכתב שיש בשמחת חודש אדר משום הודאה לה' יתברך על הנסים שנעשו לישראל בימים אלה. וכן יש בזה משום ציון וסימן שהימים הללו מסוגלים לטובה ולברכה.

ועוד הוסיף, שכשם שבימי חודש אב, ממעטין בשמחה עוד ועוד עד לשיא האבלות ביום תשעה באב, כמו כן בחודש אדר, מרבין בשמחה כדי להתכונן לקראת השמחה הגדולה שיש ביום הפורים עצמו.

have explained this matter further based on the words of the *Ritba* and as discussed in the works of *Maran zt"l*.

The great Rishon Le'Zion, Hagaon Rabbeinu Yitzchak Yosef *Shlit"a*, explains (in his *Yalkut Yosef- Purim*, page 192) that the reason for rejoicing during the month of *Adar* is out of thanksgiving to Hashem for all the miracles he performed for us during this period. It is also an indication that these days are auspicious for goodness and blessings.

He adds, that just as during the month of *Av*, we progressively decrease our joy until the epitome of mourning on the Ninth of *Av*, during the month of *Adar*, we progressively increase our joy in preparation for the most joyous day of the month, the day of *Purim*.

He quotes the *Sefer Sefat Emet* (on *Ta'anit* *ibid.*) who explains that it is possible that since during the month of *Adar* during the eras of the *Mishkan* (Tabernacle) and the first and second *Bet Hamikdash* the Half-Shekel coins were collected in the *Bet Hamikdash* and the Jewish nation donated them joyously, there was a spirit of great joy in the world. Until this very day, from the time *Parashat Shekalim* is read in the synagogue (on the Shabbat of or preceding *Rosh Chodesh Adar*), a great joy is awakened in the world.

ועוד הביא בשם ספר שפת אמת (על מסכת תענית), שבימי חודש אדר מתעוררת שמחה גדולה בעולם, משום שבימים הללו היו רגילים עם ישראל להביא את תרומותיהם במחצית השקל לבית המקדש, ובאותם הימים היו עם ישראל נותנים את התרומה בשמחה גדולה כמו שמבואר בכמה מקומות, וכן היה גם בימי המקדש השני, שהיו מתנדבים בשמחה, ועדיין עד היום הזה השמחה נמצאת בחודש אדר והיא מתעוררת על ידי כך שקוראים בבית הכנסת בפרשת שקלים.